

DOKUMENTUS REIŠKIANŲS ŽODŽIAI ADMINISTRACINĖJE KALBOJE

Santrauka

Lietuvių kalboje tvirtai prigijo tarptautinis žodis *dokumentas*, atėjęs iš lotynų kalbos. Tai pats dažniausias tarptautinis žodis lietuvių kalboje, ypač aktualus administracinei kalbai. Straipsnio tikslas – aptarus žodžio *dokumentas* sampratą ir galimas šiuo žodžiu reiškiamo objekto klasifikacijas, nustatyti dokumentus įvardijančių žodžių darybą ir kilmę bei išsiaiškinti vartojimo sunkumų keliančius atvejus.

Lietuvių kalbos žodynuose skiriamos dvi žodžio *dokumentas* reikšmės: 1. raštas, kuriuo kas pranešama ar patvirtinama; 2. materialus objektas (popierius, piešinys, nuotrauka, kino juosta, laikmena ir kt.), kuriame užfiksuotos kokios nors žinios. Administracinėje kalboje paprastai *dokumentas* vartojamas ta reikšme, kuri būdinga žodžių junginiui *oficialusis dokumentas* „rašytinis fizinio ar juridinio asmens veiklos patvirtinimas, parengtas arba gautas tam įgaliojimus turinčios institucijos ar asmens“. Atskiros dokumentų rūšys atsiranda pagal poreikį formuojantis vienokioms ar kitokioms reglamentavimo procedūroms. Todėl baigtinės dokumentų nomenklatūros, taip pat ir bendros dokumentų klasifikacijos nėra.

Daugiau kaip pusė dokumento rūšies pavadinimų dažniausiai yra iš veiksmažodžių padaryti daiktavardžiai, ypač išsiskiria priesagos *-imas (-ymas)* vediniai, taip pat yra kitais darybos būdais iš veiksmažodžių padaryti daiktavardžių (galūnių ir kitokių priesagų vedinių). Nemažai dokumentų vadinami tarptautiniais žodžiais.

Nepaisant žodynuose nurodytos plačios dokumento reikšmės, nereikėtų šios reikšmės suteikti bet kokiems daiktavardžiams, žymintiems abstrakčius reiškinius, ir jais vadinti teisės aktais tvirtinamus pridedamus dokumentus (pvz., *dydžiai, įkainis, kriterijai, normos, sąlygos*). Tokiais atvejais patartina sudaryti žodžių junginius: jei veikla išsamiai reglamentuojama, su žodžiais *aprašas, sąvadas* (pvz., *kriterijų aprašas, sąlygų sąvadas*); jei reglamentuojami dalykai tik išvardijamai, sudaromi junginiai su žodžiu *sąrašas* (pvz., *dydžių sąrašas, įkainių sąrašas*).

ESMINIAI ŽODŽIAI: dokumentas, dokumento rūšis, administracinė kalba, žodžio reikšmė.

RASUOLĖ VLADARSKIENĖ
Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
rasuole@lki.lt